

Reactie ONSwv wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet

10 april 2026

Kern van het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet hertekent de grenzen van de jeugdhulpplicht, verplicht gemeenten tot het organiseren van stevige lokale teams die moeten samenwerken met scholen, jeugdgezondheidszorg, huisartsen en schuldhulpverlening, legt nadruk op lichte en vroegtijdige hulp, en moet voorkomen dat te veel jongeren onnodig in de jeugdzorg belanden. Met dit wetsvoorstel wordt ook vastgelegd dat gemeenten afspraken moeten maken over de duur en het afbouwen van jeugdhulp. Het Wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet maakt deel uit van de Hervormingsagenda Jeugd. Het doel is om de jeugdhulp beter te richten op de jongeren die deze het hardst nodig hebben en om het stelsel financieel houdbaar te maken.

Belangrijkste verschillen huidige Jeugdwet en wetsvoorstel

Onderwerp	Huidige Jeugdwet	Wetsvoorstel Reikwijdte
Toegang	Diverse routes (huisarts, school, gemeente)	Eén verplicht lokaal team als vaste ingang
Hulpniveau	Geen expliciete voorrang lichte hulp	“Licht als het kan, zwaar als het moet”
Samenwerking	Niet verplicht	Verplicht met scholen, GGD, huisartsen, schuldhulpverlening
Jeugdhulpplicht	Breed en onduidelijk	Strakkere afbakening, focus op kwetsbare groepen
Duur van hulp	Niet wettelijk afgebakend	Duur en afbouw verplicht vastleggen
Financiën	Kosten sterk stijgend	Wet moet bijdragen aan financiële houdbaarheid
Mindset	Zorgoplossingen vaak centraal	Meer normaliseren en preventie, minder problematiseren

Het Wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet maakt de jeugdhulpplicht kleiner en meer gericht op kwetsbare jongeren. Het verplicht gemeenten tot één toegangspoort, meer preventie, lichtere hulp en betere samenwerking. Waar de huidige Jeugdwet breed en open is, zet het wetsvoorstel in op begrenzing, efficiëntie en een cultuuromslag in de jeugdzorg.

Algemene reactie

ONSwv onderschrijft het belang van een sterke pedagogische basis. Voor inclusief onderwijs is een sterke pedagogische basis en verbinding tussen onderwijs, jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg en gezinsondersteuning voorwaardelijk¹. Oplossingen moeten worden gezocht in de context, in het inzetten van kennis, expertise, tijd en ruimte om de leeromgeving zo aan te passen dat steeds meer kinderen en jongeren er optimaal van kunnen profiteren². Vragen en problemen die bij opvoeden en opgroeien horen, moeten meer dan voorheen in het ‘gewone leven’ opgelost worden en als er toch tijdelijk hulp nodig is, dan moet die snel en bij voorkeur in die context geboden kunnen worden.

¹ Een sterke basis door krachtige samenwerking. Notitie van VNG, PO-Raad, VO-raad, MBO Raad en BMK, in verbinding met de sectorraad GO, netwerk LPO en sectorraad samenwerkingsverbanden VO (september 2022).

² Van individueel naar inclusief onderwijs. Bert Wienen (2023).

We sluiten ons aan bij de reactie van het Nji³ dat het concept van de pedagogische basis steeds vaker instrumenteel wordt gebruikt, ook in de toelichting op dit wetsvoorstel. Daardoor dreigt de pedagogische basis te worden versmald tot het voorveld van de jeugdzorg. Het NJi stelt in zijn reactie dat het geen goed idee is om te proberen via een wet de jeugdhulp te begrenzen. De overheid wekt namelijk de indruk dat zij op die manier de beslissingen kan bepalen over wie er wel of geen hulp krijgt. In de praktijk bepalen jeugdhulpaanbieders en lokale teams van de gemeenten dat. Dat moet zo blijven volgens het NJi: zij hebben er verstand van en ontmoeten de mensen om wie het gaat. Inzicht in de lokale context en de behoeften van kinderen en jongeren in die context om hun welzijn en welbevinden te bevorderen is nodig om samen met andere professionals in die context de juiste afwegingen te maken.

Onswv erkent dat het beroep op jeugdhulp moet worden teruggedrongen en dat er een financieel houdbaar stelsel nodig is. Het gebruik van jeugdhulp groeit echter door een combinatie van factoren die om een politieke en maatschappelijke discussie vraagt over de rol van jeugdhulp in de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Het begrenzen van de jeugdhulp is nodig, maar de rijksoverheid kan dat niet alleen en niet via een wet.

Kanttekeningen en risico's

ONSswv heeft de volgende kanttekeningen en risico's bij het wetsvoorstel:

- Niet alle hulp wordt lokaal geboden. Regionale verschillen in de organisatie van de jeugdhulp die onwenselijk zijn voor kinderen en jongeren kunnen leiden tot kansenongelijkheid, rechtsongelijkheid en een gebrek aan rechtszekerheid.
- Toenemende administratieve lasten als gevolg van een nieuwe 'toegangspoort'.
- Onvoldoende duidelijkheid over de definitie van 'kwetsbaar', wat tot gevolg kan hebben dat kinderen en jongeren tussen wal en schip vallen.
- Te strakke afspraken over duur en afbouw, met mogelijk hetzelfde gevolg.
- Onvoldoende duidelijkheid over het versterken van de context. De 'afbouw aan de jeugdhulpkant' moet hand in hand gaan met het opbouwen en versterken van de pedagogische basis. Daar is ook voldoende (transitie)budget voor nodig.
- Tekorten aan voldoende en goed toegeruste professionals in alle domeinen om deze beweging verantwoord te maken.
- Een stevige relatie tussen de focus op kinderen en jongeren in hun context en de gezinscontext zelf. Dat vraagt van professionals om context- en systeemgericht te werken.

Dit leidt tot de volgende antwoorden op de vragen die in de internetconsultatie worden gesteld:

1. Welke suggesties heeft u bij het wetsvoorstel?

Voldoende en goed toegeruste professionals

De lokale teams komen voor een grote opgave te staan. Daarvoor zijn voldoende en goed toegeruste professionals nodig en voldoende budget om deze rol verantwoord in te kunnen vullen. Er is ook tijd nodig om in verbinding met netwerkpartners te bouwen aan een sterke pedagogische basis en aan een sterke verbinding tussen de verschillende leefwerelden van kinderen en jongeren: school, wijk, buurt, online, thuis. Professionalisering, tijd en (transitie)budget zijn daarom voorwaardelijk bij de invoering van dit wetsvoorstel. Wanneer ondersteuning in belangrijke mate in en rond de school plaatsvindt, vraagt dit bovendien om versterking van de pedagogische basis binnen het onderwijs, bijvoorbeeld via inzet van extra handen in de klas en betere ondersteuning van ouders. Zonder deze parallelle investering zijn verwachtingen over normalisering en lichtere inzet niet realistisch.

³ <https://www.nji.nl/system/files/2026-03/reactie-nji-op-aanpassing-jeugdwet.pdf>

Kaderstelling en regie door het Rijk

Het is essentieel dat er heldere kaders en richtlijnen (bijvoorbeeld voor de aanvraagprocedure) door het Rijk worden gesteld, zodat geen tijd en inzet verloren gaat voor regio's om een eigen wiel uit te vinden. Die kaders moeten tegelijkertijd voldoende ruimte bieden om laagdrempelige en preventieve ondersteuning te organiseren zonder formele beschikkingstrajecten⁴.

Ruimte voor maatwerk

Het maken van afspraken over de duur en afbouw van jeugdhulp zal helpen om onnodige kosten te voorkomen en meer dan voorheen vragen en problemen in het 'gewone' leven op te lossen. Voorwaarde blijft uiteraard wel dat kinderen en jongeren passende ondersteuning en hulp blijven ontvangen als dat nodig is. Er zal altijd enige ruimte moeten blijven voor verlenging van trajecten om te voorkomen dat kinderen en jongeren tussen wal en schip vallen en later mogelijk inzet van zwaardere hulp nodig is.

Integrale resultaatmeting

In artikel 2.2 staat aangegeven dat gemeenteraden periodiek een plan dienen vast te stellen waarin wordt beschreven 'welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen, hoe gemeten zal worden of deze resultaten zijn behaald en welke outcomecriteria gehanteerd worden ten aanzien van het lokale team, jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen.' Het is cruciaal dat met dit wetsvoorstel kinderen en jongeren duurzaam worden geholpen en duurzaam kunnen participeren in de maatschappij. Een te smalle invulling van de monitoring en effectmeting zonder de verbinding te leggen met andere, voor ontwikkelkansen cruciale domeinen, is risicovol. Daarom moet ook in de resultaatmeting integraal worden gekeken naar de effecten van de verplichte samenwerking en inzet op ondersteuning en jeugdhulp voor kinderen, jongeren en gezinnen.

2. Toerusting en uitvoerbaarheid lokale teams

De mate waarin lokale teams momenteel zijn toegerust verschilt sterk tussen gemeenten en regio's. Belangrijke verschillen betreffen de visie op de ontwikkeling van de jeugd, beschikbare expertise en capaciteit, werkdruk en personele krapte, de mate waarin wordt samengewerkt tussen domeinen en beschikbare middelen. Ook de rol die samenwerkingsverbanden passend onderwijs hierin innemen, verschilt per regio. Er is dan ook kaderstelling nodig om te voorkomen dat regio's teveel tijd en energie moeten steken in het 'wat'. En budget om de beoogde transitie samen en zorgvuldig te kunnen maken en professionals, maar ook beleidsmakers en bestuurders, hiervoor goed toe te rusten. Dat is des te meer van belang omdat onderwijs en gemeenten tegelijkertijd ook de taak hebben om tot een zorgvuldige om- en afbouw van de gesloten jeugdzorg te komen.

Het wetsvoorstel dicteert in artikel 2.26, lid 1 dat huisartsen, medisch specialisten en jeugdartsen nog steeds een verwijzing kunnen maken naar jeugdhulp, maar ook dat deze moeten verwijzen naar het lokale team. Dit vraagt om verheldering: wat wordt precies de rol van huisartsen, medisch specialisten en jeugdartsen? Hoe voorkomen we dubbele verwijzingen of situaties waarin kinderen en jongeren van het kastje naar de muur worden gestuurd? Hoe voorkomen we dat kinderen, jongeren en ouders hun verhaal steeds opnieuw moeten vertellen? En wie voert de hulp daadwerkelijk uit? Kortom: de vraag "wie doet hierin wat?" is urgent om onduidelijkheid en wachten op passende hulp te voorkomen.

⁴ Zie ook: [Over de lijnen advies aan ONSwv februari 2026.pdf](#), en : [Bestuursreactie ONSwv op Advies Over de Lijnen 2.pdf](#)

In het huidige wetsvoorstel staat aangegeven dat lokale teams binnen 6 weken na melding van de hulpvraag onderzoek moeten uitvoeren. Vervolgens moet er binnen 2 weken een besluit genomen worden op een aanvraag voor aanvullende jeugdhulp, tenzij er sprake is van een spoedeisende situatie. Een snelle en adequate inschatting van de urgentie en duidelijke termijnen zijn cruciaal om passende hulp te bieden.

3. Rechtszekerheid binnen gemeentelijke beleidsruimte

Het is belangrijk dat kinderen, jongeren en ouders weten wat zij mogen verwachten van gemeenten. Daarom is kaderstelling ook op gemeentelijk niveau van wezenlijk belang. Daarnaast moet er altijd sprake zijn van integraliteit: welke ondersteuning en hulp kunnen kinderen en jongeren op of aanvullend op de ondersteuning door de school verwachten? Welke gezinsondersteuning is er beschikbaar? Hoe komt de verbinding tot stand tussen de verschillende leefwerelden en tussen ouders onderling die elkaar kunnen versterken? En welke andere vormen van hulp en ondersteuning zijn er beschikbaar? Wat valt onder lichte ondersteuning en wanneer spreken we van zwaardere inzet? Om willekeur of onduidelijkheid te voorkomen, is meer landelijke sturing op en wettelijke borging van een integrale benadering en integrale financiering nodig, naar het voorbeeld van de organisatie en collectieve financiering van Zorg in Onderwijstijd.

De praktijk laat zien dat onderwijs en zorg steeds intensiever verweven zijn, terwijl financiering en verantwoordelijkheden gescheiden blijven. We willen streven naar een meer geïntegreerd model, waarin onderwijs en zorg structureel samen worden georganiseerd en gefinancierd, in plaats van primair vanuit gescheiden domeinen samen te werken. Dit is ook een van de adviezen uit het rapport Over de lijnen, waarin een pleidooi wordt gehouden voor een inclusiefonds.

Verder dienen ouders en kinderen ruim vooraf geïnformeerd te worden over de veranderde aanvraagroute, de hulp en ondersteuning die zij waar en van wie mogen verwachten en waar zij terecht kunnen met vragen, klachten of bezwaren. De samenwerking met ouders is cruciaal, zoals ook het Nji in de eerder genoemde reactie stelt. Ook hiervoor is het wenselijk dat het Rijk gemeenten ondersteunt met kaders en richtlijnen.

4. Groepsgerichte jeugdhulp en passende, tijdige inzet

We onderschrijven dat er winst te behalen valt door groepsgerichte inzet van hulp en bij voorkeur in de context waar kinderen en jongeren al zijn. Dit sluit overigens individueel maatwerk niet uit waar dat echt nodig is op grond van een specifieke ondersteuningsbehoefte of zorgvraag. ONSwv ziet een groepsgerichte benadering ook als een kansrijke en logische stap op weg naar inclusief onderwijs en een sterke pedagogische basis. Het kan helpend zijn om landelijke kaders te stellen over vormen van jeugdhulp die effectief zijn in groepsverband. Duurzame participatie van jongeren moet hierin altijd het perspectief zijn.

Conclusie

ONSwv erkent de noodzaak en wenselijkheid van het verminderen van het beroep op jeugdhulp en het versterken van de omgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien en zich ontwikkelen. Hiervoor is sterke lokale en regionale samenwerking nodig om beslissingen te kunnen nemen die aansluiten bij de context en heldere kaders, zoals:

- voldoende (transitie)budget;
- aandacht voor de behoeften van ouders en jongeren en hun rechtspositie;

- tijdige informatie over veranderingen in de bestaande situatie, over routes voor de juiste hulp en ondersteuning en over wat ouders en jongeren mogen en kunnen verwachten en bij wie zij terecht kunnen bij vragen;
- landelijke en lokale kaderstelling op positie, rollen en verantwoordelijkheden van alle partijen die deelnemen aan de verplichte samenwerking om te voorkomen dat er ongewenste verschillen, kansenongelijkheid en rechtsongelijkheid ontstaan als gevolg van lokale keuzes;
- integrale visie, benadering en financiering als onderdeel van de verplichte samenwerkingsafspraken;
- ontsluiten van kennis over effectieve vormen groepsgerichte inzet van jeugdhulp.